

52004XC0427(03)

27.4.2004

JURNALUL OFICIAL AL UNIUNII EUROPENE

C 101/54

COMUNICAREA COMISIEI

privind cooperarea dintre Comisie și instanțele statelor membre ale Uniunii Europene în aplicarea articolelor 81 și 82 din Tratatul CE

(2004/C 101/04)

(Text cu relevanță pentru SEE)

I. DOMENIUL DE APLICARE AL COMUNICĂRII

(1) Prezenta comunicare reglementează cooperarea dintre Comisie și instanțele statelor membre ale UE, atunci când acestea din urmă aplică articolele 81 și 82 din Tratatul CE. În sensul acestei comunicări, «instanțele statelor membre ale Uniunii Europene» (denumite în continuare «instanțe naționale») sunt curțile și tribunalele statelor membre care au competența să aplice articolele 81 și 82 din Tratatul CE și să adreseze Curții de Justiție a Comunităților Europene o întrebare preliminară în temeiul articolului 234 CE ⁽¹⁾.

(2) Instanțele naționale pot fi solicitate să aplice articolele 81 sau 82 CE în litigii între persoane de drept privat și anume acțiunile având ca obiect contracte sau obținerea de daune-interese. Instanțele naționale pot, de asemenea, să acționeze în calitate de autorități publice de executare sau de instanțe de recurs. O instanță națională poate fi efectiv desemnată ca autoritate de concurență a unui stat membru (denumită în continuare «autoritate națională de concurență»), în temeiul articolului 35 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 (denumit în continuare «regulamentul») ⁽²⁾. În cazul menționat anterior, cooperarea dintre instanțele naționale și Comisie este reglementată atât de prezenta comunicare, cât și de comunicarea privind cooperarea în cadrul rețelei de autorități de concurență ⁽³⁾.

sunt obligate să aplice regulile de concurență, inclusiv în cazul în care partea care are un interes în aplicarea dispozițiilor respective nu le-a invocat, în cazul în care dreptul intern permite aplicarea acestora. Cu toate acestea, dreptul comunitar nu impune instanțelor naționale să invoce din oficiu un motiv întemeiat pe încălcarea dispozițiilor dreptului comunitar, atunci când examinarea motivului respectiv le obligă, pe de o parte, să renunțe la rolul pasiv care le revine, depășind cadrul disputei, așa cum a fost definit de părțile implicate și să invoce, pe de altă parte, fapte și circumstanțe, altele decât cele pe care partea interesată în aplicarea dispozițiilor în cauză și-a întemeiat cererea ⁽⁷⁾.

(4) În funcție de atribuțiile care le-au fost conferite de dreptul național, instanțele naționale pot fi solicitate să aplice articolele 81 și 82 din Tratatul CE în proceduri administrative, civile sau penale ⁽⁸⁾. Astfel, atunci când o persoană fizică sau juridică solicită garantarea drepturilor individuale de către o instanță națională, instanțelor naționale le este conferit un rol precis în aplicarea articolelor 81 și 82 din Tratatul CE, diferit de aplicarea articolelor în cauză în interes public, de către Comisie sau de către autoritățile naționale de concurență ⁽⁹⁾. Într-adevăr, instanțele naționale pot aplica articolele 81 și 82 din Tratatul CE prin declararea nulității contractelor și acordarea de daune-interese.

II. APLICAREA REGULILOR COMUNITARE DE CONCURENȚĂ DE CĂTRE INSTANȚELE NAȚIONALE

A. COMPETENȚA INSTANȚELOR NAȚIONALE DE A APLICA REGULILE COMUNITARE DE CONCURENȚĂ

(3) În cazul în care instanțele naționale au competență cu privire la o cauză ⁽⁴⁾, acestea au competența de a aplica articolele 81 și 82 din Tratatul CE ⁽⁵⁾. Mai mult decât atât, trebuie să se țină seama de faptul că articolele 81 și 82 din Tratatul CE reglementează o materie de ordine publică și că sunt esențiale pentru îndeplinirea misiunii încredințate Comunității și mai ales, pentru funcționarea pieței interne ⁽⁶⁾. Potrivit Curții de Justiție, în cazul în care, în temeiul dreptului intern, instanțele naționale sunt obligate să invoce, din oficiu, motivele de drept întemeiate pe normele naționale cu caracter obligatoriu care nu au fost invocate de către părți, respectiva obligație există și în cazul normelor comunitare cu caracter obligatoriu, cum ar fi regulile comunitare de concurență. Se adoptă aceeași poziție în cazul în care dreptul intern conferă instanței naționale posibilitatea discreționară de a aplica din oficiu normele de drept cu caracter obligatoriu, astfel: instanțele naționale

(5) Instanțele naționale pot să aplice articolele 81 și 82 din Tratatul CE fără a fi necesară aplicarea în paralel a dreptului național al concurenței. Cu toate acestea, în cazul în care instanța națională aplică dreptul național al concurenței acordurilor, deciziilor asociațiilor de întreprinderi și practicilor concertate susceptibile să afecteze comerțul între state membre în sensul articolului 81 alineatul (1) din Tratatul CE ⁽¹⁰⁾ sau oricărei practici abuzive interzise de articolul 82 din Tratatul CE, acestea trebuie să aplice, de asemenea, regulile comunitare de concurență respectivelor acorduri, decizii și practici ⁽¹¹⁾.

(6) Regulamentul nu se limitează să împuternicească instanțele naționale să aplice dreptul comunitar al concurenței. Aplicarea în paralel a dreptului național al concurenței acordurilor, deciziilor asociațiilor de întreprinderi și practicilor concertate care afectează comerțul între statele membre nu poate să ducă la concluzii diferite de cele rezultate din aplicarea dreptului comunitar al concurenței. În sensul articolului 3 alineatul (2) din regulamentul acordurilor, deciziile sau practicile concertate care nu contravin articolului 81 alineatul (1) din Tratatul CE sau care

îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 81 alineatul (3) din Tratatul CE nu pot fi interzise nici în temeiul dreptului național al concurenței ⁽¹²⁾. Pe de altă parte, Curtea de Justiție a decis că acordurile, deciziile și practicile concertate care încalcă articolul 81 alineatul (1) din Tratatul CE și care nu îndeplinesc condițiile articolului 81 alineatul (3) din Tratatul CE nu pot fi menținute în temeiul dreptului național ⁽¹³⁾. În ceea ce privește aplicarea în paralel a dreptului național al concurenței și a articolului 82 din Tratatul CE în cazul unui comportament unilateral, articolul 3 din regulament nu prevede o obligație de convergență similară. Cu toate acestea, în cazul dispozițiilor contradictorii, principiul general al supremației dreptului comunitar impune instanțelor naționale să refuze aplicarea oricărei dispoziții care contravine normei comunitare, indiferent dacă respectiva dispoziție națională a fost adoptată anterior sau ulterior normei comunitare ⁽¹⁴⁾.

(7) În afară de aplicarea articolelor 81 și 82 din Tratatul CE, instanțele naționale au competența de a aplica actele adoptate de instituții comunitare în conformitate cu Tratatul CE sau a actelor adoptate pentru ca Tratatul CE să producă efecte, în măsura în care actele în cauză au efect direct. Astfel, instanțele naționale pot fi obligate să pună în aplicare deciziile Comisiei ⁽¹⁵⁾ și regulamentele de aplicare a articolului 81 alineatul (3) din Tratatul CE anumitor categorii de acorduri, decizii și practici concertate. Atunci când acestea aplică aceste reguli comunitare de concurență, instanțele naționale acționează în cadrul dreptului comunitar și sunt obligate, prin urmare, să respecte principiile generale ale dreptului comunitar ⁽¹⁶⁾.

(8) Aplicarea articolelor 81 și 82 din Tratatul CE de către instanțele naționale depinde adesea de aprecieri economice și juridice complexe ⁽¹⁷⁾. Atunci când acestea aplică regulile comunitare de concurență, instanțele naționale sunt obligate să respecte atât jurisprudența instanțelor comunitare, cât și regulamentele Comisiei de aplicare a articolului 81 alineatul (3) din Tratatul CE unor categorii de acorduri, decizii și practici concertate ⁽¹⁸⁾. Mai mult, modalitatea de aplicare a articolelor 81 și 82 din Tratatul CE de către Comisie într-un anumit caz are forța obligatorie pentru instanțele naționale atunci când acestea aplică regulile comunitare de concurență în același caz, în paralel sau ulterior aplicării lor de către Comisie ⁽¹⁹⁾. În ultimul rând și fără a aduce atingere interpretării finale a Tratatului CE de către Curtea de Justiție, instanțele naționale pot găsi indicii de interpretare în regulamentele și deciziile Comisiei care conțin elemente analoge cu cele ale acțiunilor cu care au fost sesizate, precum și în comunicările și orientările de aplicare a articolelor 81 și 82 din Tratatul CE ⁽²⁰⁾ și de asemenea, în raportul anual privind politica de concurență ⁽²¹⁾.

B. ASPECTE DE PROCEDURĂ PRIVIND APLICAREA REGULILOR COMUNITARE DE CONCURENȚĂ DE CĂTRE INSTANȚELE NAȚIONALE

(9) Condițiile de procedură privind punerea în aplicare a regulilor comunitare de concurență de către instanțele naționale și sancțiunile pe care acestea le pot aplica în cazul încălcării respectivelor reguli sunt în mare măsură reglementate de dreptul național. Cu toate acestea, într-o oarecare măsură, dreptul comunitar determină condițiile de punere în aplicare a regulilor comunitare de concurență. Dispozițiile în cauză din dreptul comunitar dau instanțelor naționale posibilitatea de a folosi anumite instrumente, de exemplu, să solicite punctul de vedere al Comisiei în chestiuni privind aplicarea regulilor comunitare de concurență ⁽²²⁾ sau de a crea reguli cu efect obligatoriu asupra acțiunilor cu care au fost sesizate, de exemplu să permită Comisiei și autorității naționale de concurență să prezinte observații scrise ⁽²³⁾. Aceste dispoziții din dreptul comunitar prevalează asupra normelor naționale. Prin urmare, instanțele naționale sunt obligate să nu aplice normele naționale care, dacă ar fi aplicate, ar intra în contradicție cu dispozițiile dreptului comunitar. Atunci când astfel de dispoziții se aplică direct, ele constituie o sursă directă de drepturi și obligații pentru cei vizați și trebuie să fie aplicate în totalitate și în mod uniform în toate statele membre cu începere de la data intrării lor în vigoare ⁽²⁴⁾.

(10) În lipsa unor dispoziții de drept comunitar privind procedurile și sancțiunile referitoare la punerea în aplicare a regulilor comunitare de concurență de către instanțele naționale, acestea din urmă aplică normele de procedură naționale, în măsura în care sunt competente în acest sens, și aplică sancțiunile prevăzute de dreptul național. Cu toate acestea, aplicarea dispozițiilor naționale menționate anterior trebuie să fie compatibilă cu principiile generale ale dreptului comunitar. În acest sens, este util să amintim jurisprudența Curții de Justiție, potrivit căreia:

(a) în cazul unei încălcări a dreptului comunitar, dreptul național trebuie să asigure sancțiuni eficiente, proporționale și disuasive ⁽²⁵⁾;

(b) în cazul în care încălcarea dreptului comunitar aduce prejudicii unei persoane de drept privat, aceasta din urmă trebuie să i se asigure dreptul de a se adresa instanței naționale cu o acțiune în vederea obținerii de daune-interese ⁽²⁶⁾;

(c) normele de procedură și referitoare la sancțiunile aplicate de instanțele naționale pentru a pune în aplicare dreptul comunitar

- nu trebuie să facă punerea în aplicare excesiv de dificilă sau imposibilă (principiul eficienței) ⁽²⁷⁾ și
- nu trebuie să fie mai defavorabile decât regulile aplicabile în scopul punerii în aplicare a normelor echivalente din dreptul național (principiul echivalenței) ⁽²⁸⁾.

În temeiul principiului supremației dreptului comunitar, o instanță națională nu poate aplica norme naționale incompatibile cu aceste principii.

C. APLICAREA ÎN PARALEL SAU SUCCESIVĂ A REGULILOR COMUNITARE DE CONCURENȚĂ DE CĂTRE COMISIE ȘI DE CĂTRE INSTANȚELE NAȚIONALE

- (11) O instanță națională poate să aplice dreptul comunitar al concurenței unui acord, unei decizii, unei practici concertate sau unui comportament unilateral care afectează comerțul dintre state membre în același timp cu Comisia sau ulterior ⁽²⁹⁾. Punctele următoare evidențiază câteva din obligațiile pe care trebuie să le respecte instanțele naționale în astfel de circumstanțe.
- (12) În cazul în care o instanță națională se pronunță înaintea Comisiei, aceasta trebuie să evite să adopte o decizie care ar intra în contradicție cu decizia avută în vedere de Comisie ⁽³⁰⁾. În acest scop, instanța națională poate să întrebe Comisia dacă a inițiat o procedură privind aceleași acorduri, decizii sau practici ⁽³¹⁾ și dacă este cazul, informații privind stadiul în care se află procedura și dacă este posibilă adoptarea unei decizii în respectivul caz. ⁽³²⁾ Instanța națională poate, din rațiuni de certitudine juridică, să ia în considerare posibilitatea de a suspenda procedura până în momentul în care Comisia va adopta o decizie ⁽³³⁾. Comisia, la rândul său, se va strădui să acorde prioritate acțiunilor în care a inițiat proceduri în sensul articolului 2 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 773/2004 al Comisiei și care fac obiectul unor proceduri naționale suspendate din acest motiv, inițiate la nivel național, în special atunci când rezolvarea unui litigiu de drept civil depinde de acestea. Cu toate acestea, atunci când instanța națională nu poate avea îndoieli justificate cu privire la potențiala decizie a Comisiei sau atunci când Comisia a adoptat o decizie într-un caz similar, instanța națională se poate pronunța în cauza pendinte în fața acesteia în conformitate cu potențiala decizie a Comisiei sau cu decizia adoptată anterior, fără a fi nevoie să solicite Comisiei
- informațiile menționate anterior sau să aștepte decizia Comisiei.
- (13) Atunci când Comisia adoptă o decizie într-un anumit caz înaintea instanței naționale, aceasta din urmă nu poate adopta o decizie contrară deciziei Comisiei. Bineînțeles, efectul obligatoriu al deciziei Comisiei nu aduce atingere interpretării dreptului comunitar de către Curtea de Justiție. Prin urmare, în cazul în care instanța națională are îndoieli cu privire la legalitatea deciziei Comisiei, instanța națională nu poate să evite efectul obligatoriu al respectivei decizii în cazul în care Curtea de Justiție nu s-a pronunțat în sens contrar ⁽³⁴⁾. Prin urmare, în cazul în care o instanță națională intenționează să se pronunțe în mod contrar deciziei Comisiei, instanța națională este obligată să adreseze Curții de Justiție o întrebare preliminară (articolul 234 din Tratatul CE). Curtea de Justiție va adopta o decizie privind compatibilitatea între decizia Comisiei și dreptul comunitar. Cu toate acestea, în cazul în care decizia Comisiei face obiectul unei acțiuni în fața instanțelor comunitare în temeiul articolului 230 din Tratatul CE, iar rezolvarea litigiului pendinte în fața instanței naționale depinde de validitatea deciziei Comisiei, instanța națională ar trebui să suspende procedura în așteptarea hotărârii definitive a instanțele comunitare în acțiunea în anulare, cu excepția cazului în care instanța națională consideră că circumstanțele specifice cauzei respective justifică adresarea unei întrebări preliminare Curții de Justiție privind validitatea deciziei Comisiei ⁽³⁵⁾.
- (14) Atunci când instanța națională suspendă procedurile, de exemplu în așteptarea deciziei Comisiei (situație descrisă la punctul 12 al prezentei comunicări) sau în așteptarea hotărârii definitive a instanțelor comunitare în acțiunea în anulare sau în procedura hotărârii preliminare (situație descrisă la punctul 13), instanței naționale îi revine obligația de a examina necesitatea de a dispune măsuri provizorii pentru a proteja interesele părților ⁽³⁶⁾.

III. COOPERAREA DINTRE COMISIE ȘI INSTANȚELE NAȚIONALE

- (15) În afara mecanismului de cooperare între instanțele naționale și Curtea de Justiție stabilit în temeiul articolului 234 din Tratatul CE, Tratatul CE nu prevede în mod explicit cooperarea dintre instanțele naționale și Comisie. Cu toate acestea, în interpretarea dată articolului 10 din Tratatul CE, care obligă statele membre să înlesnească îndeplinirea misiunii Comunității, instanțele comunitare au stabilit că dispozițiile în cauză din tratat impun instituțiilor europene și statelor membre obligații reciproce de colaborare loială, în scopul îndeplinirii obiectivelor Tratatului CE. Din articolul 10 din Tratatul CE reiese obligația Comisiei de a acorda asistență instanțelor naționale atunci când acestea aplică dreptul comunitar ⁽³⁷⁾. De asemenea, instanțele naționale pot fi obligate să acorde asistență Comisiei în îndeplinirea misiunii sale ⁽³⁸⁾.

- (16) De asemenea ar trebui amintită cooperarea dintre instanțele naționale și autoritățile publice naționale în special autoritățile naționale de concurență pentru aplicarea articolelor 81 și 82 din Tratatul CE. Deși cooperarea dintre autoritățile naționale menționate anterior este reglementată în primul rând de normele naționale, articolul 15 alineatul (3) din regulament prevede posibilitatea ca autoritățile naționale de concurență să înainteze observații instanțelor naționale din statele membre în care își desfășoară activitatea. Punctele 31 și 33-35 din prezenta comunicare se aplică *mutatis mutandis* respectivelor observații.

D. COMISIA ÎN CALITATE DE AMICUS CURIAE

- (17) În scopul de a oferi asistență instanțelor naționale în aplicarea regulilor comunitare de concurență, Comisia se obligă să ofere ajutor instanțelor naționale atunci când respectivele instanțe îl consideră necesar pentru a se pronunța într-o cauză. Articolul 15 din regulament face referire la cele mai frecvente tipuri de asistență oferite de Comisie: comunicarea de informații (punctele 21-26) și punctele de vedere ale Comisiei (punctele 27-30), ambele oferite la cererea unei instanțe naționale, precum și posibilitatea Comisiei de a prezenta observații (punctele 31-35). Deoarece regulamentul prevede aceste forme de asistență, aceasta nu poate fi limitată de normele statelor membre. Cu toate acestea, în lipsa unor reguli comunitare de procedură în acest scop și în măsura în care respectivele reguli sunt necesare pentru a facilita accesul la aceste forme de asistență, statele membre trebuie să adopte norme de procedură adecvate pentru a permite atât instanțelor naționale, cât și Comisiei utilizarea deplină a posibilităților oferite de regulament ⁽³⁹⁾.
- (18) Instanța națională poate să își adreseze solicitarea de asistență către Comisie, în scris, la adresa:

European Commission
Direcția Generală Concurență
B-1049 Brussels
Belgium

sau prin poștă electronică, la adresa:
comp-amicus@cec.eu.int

- (19) Ar trebui amintit că indiferent de forma de cooperare cu instanțele naționale, Comisia este obligată să respecte independența acestora. Prin urmare, asistența oferită de Comisie nu obligă instanța națională. Comisia trebuie, de

asemenea, să se asigure că își respectă obligația secretului profesional și că își protejează propria funcționare și propria independență ⁽⁴⁰⁾. În îndeplinirea obligației sale de a acorda asistență instanțelor naționale în temeiul articolului 10 din Tratatul CE, Comisia își asumă obligația de a rămâne neutră și obiectivă. Într-adevăr, asistența oferită de Comisie instanțelor naționale face parte din obligația sa de a apăra interesul public. Prin urmare nu are nici o intenție de a servi interesul privat al părților implicate în acțiunea pendinte în fața instanței naționale. În consecință, Comisia nu va audia nici una din părți cu privire la asistența acordată instanței naționale. În cazul în care Comisia a fost contactată de oricare din părțile implicate în acțiunea pendinte în fața instanței naționale cu privire la aspecte invocate în fața instanței naționale, Comisia va informa instanța națională despre acest lucru, indiferent dacă aceste contacte au avut loc anterior sau ulterior cererii de cooperare din partea instanței naționale.

- (20) Comisia va publica un rezumat al cooperării sale cu instanțele naționale în temeiul prezentei comunicări în raportul său anual privind politica de concurență. De asemenea, va pune la dispoziție punctele sale de vedere și observațiile emise pe website-ul său.

1. Obligația Comisiei de a comunica informații instanțelor naționale

- (21) Obligația Comisiei de a acorda asistență instanțelor naționale în sensul dreptului comunitar al concurenței se reflectă în special în obligația de a comunica instanțelor naționale informațiile de care dispune. O instanță națională are posibilitatea, de exemplu, de a solicita Comisiei să îi pună la dispoziție documentele pe care le deține sau informații privind procedura pentru a-i permite să afle dacă un anumit caz este analizat de Comisie, dacă a fost inițiată procedura de către Comisie sau dacă aceasta a adoptat deja o poziție. O instanță națională poate, de asemenea, să ceară Comisiei o informație despre data probabilă a adoptării unei decizii, pentru a reuși să stabilească dacă sunt întrunite condițiile pentru suspendarea procedurii sau pentru adoptarea de măsuri provizorii ⁽⁴¹⁾.

- (22) Pentru a asigura eficiența cooperării cu instanțele naționale, Comisia se va strădui să ofere instanțelor naționale informațiile solicitate în termen de o lună de la data primirii cererii. Atunci când Comisia trebuie să solicite instanței naționale clarificări suplimentare privind cererea acestuia sau atunci când Comisia trebuie să se consulte cu cei afectați direct de comunicarea acestor informații, acest termen începe să curgă de la data la care Comisia a primit informațiile solicitate.

(23) Atunci când transmite informații instanțelor naționale Comisia trebuie să respecte garanțiile conferite persoanelor fizice și juridice de articolul 287 din Tratatul CE ⁽⁴²⁾. Articolul 287 din tratatul CE interzice membrilor, funcționarilor și altor agenți ai Comisiei să divulge informații cu caracter de secret profesional. Atât informațiile confidențiale, cât și secretele de afaceri pot să constituie informații cu caracter de secret profesional. Secretele de afaceri sunt informații a căror divulgare nu doar către public, ci chiar și simpla transmitere unei alte persoane decât cea care le-a furnizat poate să aducă prejudicii importante acesteia din urmă ⁽⁴³⁾.

(24) Dispozițiile coroborate ale articolelor 10 și 287 din Tratatul CE nu determină interzicerea completă a comunicării de către Comisie către instanțele naționale a informațiilor cu caracter de secret profesional. Jurisprudența instanțelor comunitare confirmă faptul că obligația de cooperare loială obligă Comisia să furnizeze instanței naționale orice informație solicitată de aceasta din urmă, chiar și informații cu caracter de secret profesional. Cu toate acestea, Comisia nu poate, sub nici o formă, în cooperarea sa cu instanțele naționale să aducă atingere garanțiilor prevăzute de articolul 287 din Tratatul CE.

(25) Drept urmare, înainte de a transmite informații cu caracter de secret profesional către o instanță națională, Comisia reamintește instanțelor naționale obligația de a respecta garanțiile conferite persoanelor fizice și juridice de articolul 287 din Tratatul CE și solicită instanței naționale să comunice, în cazul în care poate și se obligă să garanteze protejarea informațiilor confidențiale și a secretelor de afaceri. În cazul în care instanța națională nu poate oferi astfel de garanții, Comisia nu comunică instanței naționale informații cu caracter de secret profesional ⁽⁴⁴⁾. Comisia comunică informațiile solicitate doar atunci când instanța națională oferă garanții de protejare a informațiilor confidențiale și a secretelor de afaceri, indicând părțile cu caracter de secret profesional și cele care pot fi divulgate.

(26) Există și alte excepții de la divulgarea informațiilor de către Comisie instanțelor naționale. Astfel, din motive privind în mod esențial necesitatea de a proteja interesele Comunității sau de a evita orice interferență în funcționarea și independența sa, în special în cazul în care se compromite îndeplinirea misiunii care i-a fost încredințată, Comisia poate să refuze transmiterea de informații către instanțele naționale ⁽⁴⁵⁾. Prin urmare, Comisia va refuza să transmită instanțelor naționale informații furnizate de bună voie de o

persoană care a depus o solicitare de clemență fără consimțământul persoanei în cauză.

2. Solicitarea unui punct de vedere în aspecte privind aplicarea regulilor de concurență comunitare

(27) Atunci când trebuie să aplice regulile comunitare de concurență într-o cauză pendinte, instanța națională poate, în primul rând, se caute indicii în jurisprudența instanțelor comunitare sau în regulamentele, deciziile, comunicările și orientările Comisiei de aplicare a articolelor 81 și 82 din Tratatul CE ⁽⁴⁶⁾. Atunci când acestea nu furnizează indicii suficiente, instanța națională poate să solicite punctul de vedere al Comisiei în aspectele privind aplicarea regulilor comunitare de concurență. Instanța națională poate să solicite punctul de vedere al Comisiei privind aspecte economice, faptice și juridice ⁽⁴⁷⁾, fără a aduce atingere, bineînțeles, posibilității sau obligației instanței naționale de a adresa Curții de Justiție o întrebare preliminară privind interpretarea sau validitatea dreptului comunitar, în conformitate cu articolul 234 din Tratatul CE.

(28) Comisia, în scopul de a oferi instanței naționale un punct de vedere util, poate să solicite acesteia informații suplimentare ⁽⁴⁸⁾. În scopul de a asigura eficiența cooperării cu instanțele naționale, Comisia se străduiește să emită punctul de vedere solicitat de instanțele menționate anterior într-un termen maxim de patru luni de la data primirii solicitării. În cazul în care Comisia a solicitat instanței naționale informații suplimentare pentru a-și putea formula punctul de vedere, perioada de patru luni se calculează de la data primirii de către aceasta a informațiilor suplimentare.

(29) Atunci când își exprimă punctul de vedere, Comisia se va limita la a oferi instanței naționale informațiile faptice sau clarificările economice sau juridice solicitate, fără a se pronunța asupra fondului cauzei pendinte în fața instanței naționale. În plus, spre deosebire de interpretarea cu valoare de autoritate a dreptului comunitar de către instanțele comunitare, punctul de vedere al Comisiei nu obligă din punct de vedere juridic instanța națională.

(30) În conformitate cu punctul 19 al prezentei comunicări, Comisia nu va audia părțile înainte de formularea punctului de vedere solicitat de instanța națională. Aceasta din urmă trebuie să aplice punctul de vedere al Comisiei în conformitate cu normele naționale de procedură relevante care trebuie să respecte principiile generale ale dreptului comunitar.

3. Înaintarea observațiilor Comisiei către instanța națională

(31) În conformitate cu articolul 15 alineatul (3) din regulament, autoritățile naționale de concurență și Comisia pot prezenta observații privind aspecte referitoare la aplicarea articolelor 81 și 82 din Tratatul CE unei instanței naționale solicitate să aplice dispozițiile în cauză. Regulamentul face distincție între observațiile scrise pe care autoritățile naționale de concurență și Comisia le pot prezenta din oficiu și observațiile orale, care pot fi prezentate doar cu autorizația instanței naționale ⁽⁴⁹⁾.

(32) Regulamentul precizează că se vor prezenta observații de către Comisie doar atunci când aplicarea coerentă a articolelor 81 și 82 din Tratatul CE o cere. Dat fiind obiectivul prezentării sale, Comisia își va limita observațiile la o analiză economică și juridică a faptelor din cauza pendinte în fața instanței naționale.

(33) În scopul de a permite Comisiei să prezinte informații utile, instanțele naționale pot fi solicitate să comunice sau să asigure comunicarea unor copii ale tuturor documentelor necesare pentru o evaluarea a cauzei. În conformitate cu articolul 15 alineatul 3 paragraful al doilea din regulament, Comisia va utiliza respectivele documente numai pentru pregătirea observațiilor sale ⁽⁵⁰⁾.

(34) Deoarece regulamentul nu prevede un cadru procedural pentru prezentarea observațiilor, cadrul procedural este stabilit de normele de procedură și practicile ale statelor membre. În cazul în care un stat membru încă nu a stabilit cadrul procedural relevant, instanța națională trebuie să decidă care sunt normele de procedură adecvate pentru prezentarea observațiilor în cauza pendinte.

(35) Cadrul procedural trebuie să respecte principiile enunțate la punctul 10 al prezentei comunicări. În acest sens, între altele, cadrul procedural pentru prezentarea observațiilor privind aspecte referitoare la aplicarea articolelor 81 și 82 din Tratatul CE:

(a) trebuie să fie compatibil cu principiile generale ale dreptului comunitar și în special, cu drepturile fundamentale ale părților în cauză;

(b) nu poate să facă prezentarea observațiilor excesiv de dificilă sau practic imposibilă (principiul eficienței) ⁽⁵¹⁾;

(c) nu poate să facă prezentarea observațiilor mai dificilă decât în cazul procedurilor în care se aplică dreptul național echivalent (principiul echivalenței).

E. OBLIGAȚIA INSTANȚELOR NAȚIONALE DE A FACILITA ROLUL COMISIEI DE PUNERE ÎN APLICARE A REGULILOR COMUNITARE DE CONCURENȚĂ

(36) Deoarece obligația cooperării loiale implică, de asemenea și asistența acordată de autoritățile statelor membre instituțiilor europene, în vederea îndeplinirii obiectivelor Tratatului CE ⁽⁵²⁾, regulamentul prevede trei exemple de astfel de asistență: (1) transmiterea documentelor necesare pentru evaluarea unei cauze în care Comisia dorește să prezinte observații (vezi punctul 33); (2) transmiterea hotărârilor care aplică articolele 81 și 82 din Tratatul CE și (3) rolul instanțelor naționale în cadrul unei inspecții a Comisiei.

1. Transmiterea hotărârilor instanțelor naționale care aplică articolele 81 și 82 din Tratatul CE

(37) În conformitate cu articolul 15 alineatul (2) din regulament, statele membre trimit Comisiei o copie a fiecărei hotărâri scrise a instanțelor naționale în aplicarea articolelor 81 și 82 din Tratatul CE, fără întârziere, după ce întreaga hotărâre este comunicată părților. Transmiterea hotărârilor naționale cu privire la aplicarea articolelor 81 și 82 din Tratatul CE și informațiile care rezultă privind procedurile în fața instanțelor naționale permit Comisiei să fie informată în timp util despre cauzele în care poate fi adecvat să se prezinte observații atunci când una dintre părți formulează un recurs împotriva hotărârii adoptate.

2. Rolul instanțelor naționale în cadrul unei inspecții a Comisiei

(38) În ultimul rând, instanțele naționale pot avea un rol în contextul unei inspecții a Comisiei la o întreprindere sau o asociație de întreprinderi. Rolul instanțelor naționale depinde în funcție de efectuarea inspecției în incintele în care se desfășoară activități economice sau în afara acestora.

(39) Cu privire la inspecțiile efectuate în incintele în care se desfășoară activități economice, dreptul național poate să solicite autorizarea de către o instanță națională pentru a permite unei autorități naționale de ordine publică să asiste Comisia, în cazul în care întreprinderea în cauză se opune inspecției. Autorizarea inspecției poate fi privită, de asemenea, ca măsură de precauție. Atunci când primește o astfel de solicitare, instanța națională are competența de a controla dacă decizia de inspecție a Comisiei este autentică și dacă măsurile coercitive preconizate nu sunt nici arbitrare nici excesive în raport cu obiectul inspecției. Atunci când controlează proporționalitatea măsurilor coercitive, instanța națională poate solicita Comisiei, în mod direct sau prin intermediul autorității naționale de concurență, explicații detaliate privind motivele care determină Comisia să suspecteze o încălcare a articolelor 81 și 82 din Tratatul CE, precum și privind gravitatea presupusei încălcări și privind natura implicării întreprinderii în cauză ⁽⁵³⁾.

(40) Cu privire la inspecțiile efectuate în alte incinte decât cele în care se desfășoară activități economice, regulamentul solicită autorizarea de către o instanță națională, înainte ca decizia Comisiei care ordonă inspecția să poată fi executată. În cazul menționat anterior, instanța națională poate controla dacă decizia Comisiei este autentică și dacă măsurile coercitive preconizate nu sunt nici arbitrare nici excesive în raport cu gravitatea presupusei încălcări, cu importanța dovezilor căutate, cu implicarea întreprinderii în cauză și cu probabilitatea rezonabilă ca registre și alte documente relevante pentru obiectul inspecției să se afle în incintele pentru care s-a solicitat autorizarea inspecției. Instanța

națională poate să solicite Comisiei, direct sau prin intermediul autorității naționale de concurență, explicații detaliate privind elementele necesare pentru a permite controlul asupra proporționalității măsurilor coercitive preconizate ⁽⁵⁴⁾.

(41) În cele două cazuri prevăzute la punctele 39 și 40 instanța națională nu poate să pună în discuție legalitatea deciziei Comisiei sau necesitatea inspecției și nici să solicite informații aflate la dosarul Comisiei ⁽⁵⁵⁾. Mai mult, obligația cooperării loiale obligă instanța națională să pronunțe o decizie în timp util, astfel încât să-i permită Comisiei să efectueze inspecția în mod eficient ⁽⁵⁶⁾.

IV. DISPOZIȚII FINALE

(42) Prezenta comunicare este publicată în scopul de a acorda asistență instanțelor naționale în aplicarea articolelor 81 și 82 din Tratatul CE. Aceasta nu obligă instanțele naționale și nu afectează drepturile și obligațiile conferite statelor membre în temeiul dreptului comunitar și persoanelor fizice și juridice.

(43) Prezenta comunicare înlocuiește comunicarea din 1993 privind cooperarea dintre Comisie și instanțele naționale în aplicarea articolelor 85 și 86 din Tratatul CEE ⁽⁵⁷⁾.

(1) Pentru criteriile de stabilire a entităților care pot fi considerate instanțe în sensul articolului 234 CE, vezi, de exemplu, cauza C-516/99 Schmid, Culegere 2002, p. I-4573, considerentul 34: «Curtea ia în considerare un număr de factori, cum ar fi: organul respectiv este instituit prin lege, este permanent, are jurisdicție cu caracter obligatoriu, caracterul contradictoriu al procedurii, aplică normele de drept și este independent».

(2) Regulament (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a a regulilor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din Tratat (JO L 1, 4.1.2003, p. 1).

(3) Comunicare privind cooperarea în cadrul rețelei de autorități de concurență (JO C 101, 27.4.2004, p. 43). În sensul respectivei comunicări, «autoritatea națională de concurență» este autoritatea desemnată de un stat membru în conformitate cu articolul 35 alineatul (1) din regulament.

(4) Competența unei instanțe naționale depinde de regulile naționale, comunitare și internaționale de jurisdicție. În prezentul context, se reamintește faptul că Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO L 12, 16.1.2001, p.1) este aplicabil în toate cauzele de concurență de natură civilă sau comercială.

(5) Vezi articolul 6 din regulament.

(6) Vezi articolele 2 și 3 din Tratatul CE, cauza C-126/97 Eco Swiss, Culegere 1999, p. I-3055, considerentul 36; cauza T-34/92 Fiatgari UK și New Holland Ford, Culegere 1994, p. II-905, considerentul 39 și cauza T-128/98 Aéroports de Paris, Culegere 2000, p. II-3929, considerentul 241.

(7) Cauzele conexe C-430/93 și C-431/93 van Schijndel, Culegere 1995 p. I-4705, considerentele 13-15 și 22.

(8) În conformitate cu ultima teză a motivului 8 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003, regulamentul nu se aplică legislațiilor naționale care impun sancțiuni penale persoanelor fizice cu excepția cazului în care sancțiunile respective constituie mijloacele de a asigura aplicarea regulilor de concurență aplicabile întreprinderilor.

- (9) Cauza T-24/90 Automec, Culegere 1992, p. II-2223, considerentul 85.
- (10) Pentru o clarificare a noțiunii de efect asupra comerțului, vezi comunicarea privind acest aspect (JO C 101, 27.4.2004, p. 81).
- (11) Articolul 3 alineatul (1) din regulament.
- (12) Vezi, de asemenea, comunicarea privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din Tratatul CE (JO C 101, 27.4.2004, p. 2).
- (13) Cauza 14/68 Walt Wilhelm, Culegere 1969 p. 1 și cauzele conexe 253/78 și 1-3/79 Giry și Guerlain, Culegere 1980, p. 2327, considerentele 15-17.
- (14) Cauza 106/77 Simmenthal, Culegere 1978, p. 629, considerentul 21 și cauza C-198/01, Consorzio Industrie Fiammiferi (CIF), Culegere 2003., considerentul 49
- (15) Astfel, o instanță națională poate fi solicitată să aplice o decizie adoptată de Comisie în temeiul articolelor 7-10, 23 și 24 din regulament.
- (16) Vezi în special cauza 5/88 Wachauf, Culegere 1989, p. 2609, considerentul 19.
- (17) Cauzele conexe C-215/96 și C-216/96 Bagnasco, Culegere 1999, p. I-135, considerentul 50.
- (18) Cauza 63/75 Fonderies Roubaix, Culegere 1976, p.111, considerentele 9-11 și cauza C-234/89 Delimitis, Culegere 1991, p. I-935, considerentul 46
- (19) Cu privire la aplicarea în paralel sau succesivă a regulilor comunitare de concurență de către instanțele naționale, vezi de asemenea, punctele 11 și 14.
- (20) Cauza 66/86 Ahmed Saeed Flugreisen, Culegere 1989, p. 803, considerentul 27 și cauza 234/1989 Delimitis, Culegere 1991, p. I-935, considerentul 50. O listă de orientări, comunicări și regulamente ale Comisiei cu privire la politica în domeniul concurenței, în special regulamentele de aplicare a articolului 81 alineatul (3) din Tratatul CE anumitor categorii de acorduri, decizii sau practici concertate este anexată la prezenta comunicare. Pentru deciziile Comisiei care aplică articolele 81 și 82 din Tratatul CE (din 1964), vezi <http://www.europa.eu.int/comm/competition/antitrust/cases/>.
- (21) Cauzele conexe C-319/93, C-40/94 și C-224/94 Dijkstra, Culegere 1995 p. I-4471, considerentul 32.
- (22) Cu privire la posibilitatea ca instanțele naționale să solicite avizul Comisiei, vezi în continuare punctele 27-30.
- (23) Cu privire la prezentarea observațiilor, vezi în continuare punctele 31-35.
- (24) Cauza 106/77 Simmenthal, Culegere 1978, p. 629, considerentele 14 și 15
- (25) Cauza 68/88 Comisia c. Grecia, Culegere 1989, p. 2965, considerentele 23-25.
- (26) Cu privire la daune-interese în cazul încălcării de către o întreprindere, vezi cauza C-453/99 Courage și Crehan, Culegere 2001 p. 6297, considerentele 26 și 27. Cu privire la daune-interese în cazul încălcării de către un stat membru sau o autoritate care este o emanație a statului și cu privire la condițiile unei astfel de responsabilități, vezi în special cauzele conexe C-6/90 și C-9/90 Fracovich, Culegere 1991, p. I-5357, considerentele 33-35; cauza C-271/91 Marshall c. Southampton and South West Hampshire Area Health Authority, Culegere 1993, p. I-4367, considerentele 30 și 34-35; cauzele conexe C-46/93 și C-48/93 Brasserie du Pêcheur și Factortame, Culegere 1996 p. I-1029; cauza C-392/93 British Telecommunications, Culegere 1996, p. I-1631, considerentele 39-46 și cauzele conexe C-178/94, C-179/94 și C-188/94-C-190/94 Dillenkofer, Culegere 1996, p. I-4845, considerentele 22-26 și 72.
- (27) Vezi în special: cauza 33/76 Rewe, Culegere 1976, p. 1989, 5; cauza 45/76 Comete, Culegere 1976, p. 1805, 44; cauza 79/83 Harz, Culegere 1984, p. 1921, 18 și 23.
- (28) Vezi în special: cauza 33/76 Rewe, Culegere 1976 p. 1989, considerentul 5; cauza 158/80 Rewe, Culegere 1981, p. 1805, considerentul 44; cauza 199/82 San Giorgio, Culegere 1983, p. 3595, considerentul 12 și cauza C-231/96 Edis, Culegere 1998, p. I-4951, considerentele 36 și 37.
- (29) Articolul 11 alineatul (6), coroborat cu articolul 35 alineatele (3) și (4) din regulament interzic aplicarea în paralel a articolelor 81 și 82 din Tratatul CE de către Comisie și instanța națională numai atunci când aceasta din urmă a fost desemnată ca autoritate națională de concurență.
- (30) Articolul 16 alineatul (1) din regulament.
- (31) Comisia face publică inițierea procedurilor în vederea adoptării unei decizii în temeiul articolelor 7 - 10 din regulament [vezi articolul 2 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 773 al Comisiei din 7 aprilie privind desfășurarea procedurilor puse în aplicare de Comisie în temeiul articolelor 81 și 82 din Tratatul CE (JO L 123, 27.4.2004)]. Potrivit Curții de Justiție, inițierea unei proceduri presupune un act de autoritate din partea Comisiei care își manifestă intenția de a adopta o decizie (cauza 48/72 Brasserie de Haecht, Culegere 1973, p. 77, considerentul 16).
- (32) Cauza C-234/89 Delimitis, Culegere 1991, p. I-935, considerentul 53 și cauzele conexe C-319/93, C-40/94 și C-224/94 Dijkstra, Culegere 1995, p. I-4471, considerentul 34. Vezi de asemenea punctul 21 al prezentei comunicări.
- (33) Vezi articolul 16 alineatul (1) din regulament, precum și cauza C-234/89 Delimitis, Culegere 1991, p. I-935, considerentul 47 și cauza C-344/98 Masterfoods, Culegere 2000, p. I-11369, considerentul 51.

- (³⁴) Cauza 314/85 Foto Frost, Culegere 1987, p. 4199, considerentele 12-20.
- (³⁵) Vezi articolul 16 alineatul (1) din regulament și cauza C-344/98 Masterfoods, Culegere 2000, p. I-11369, considerentul 52-59.
- (³⁶) Cauza C-344/98 Masterfoods, Culegere 2000, p. I-11369, considerentul 58.
- (³⁷) Cauza C-2/88 Imm Zwartveld, Culegere 1990, p. I-3365, considerentele 16-22 și cauza C-234/89 Delimitis, Culegere 1991, p. I-935, considerentul 53.
- (³⁸) C-94/00 Roquette Frères, Culegere 2002, p. 9011, considerentul 31.
- (³⁹) Cu privire la compatibilitatea normelor naționale de procedură cu principiile generale ale dreptului comunitar, vezi punctele 9 și 10 din prezenta comunicare.
- (⁴⁰) Cu privire la aceste obligații, vezi în special punctele 23 și 26 din prezenta comunicare.
- (⁴¹) Cauza C-234/89 Delimitis, Culegere 1991, p. I-935, considerentul 53 și cauzele conexe C-319/93, C-40/94 și C-224/94 Dijkstra, Culegere 1995, p. I-4471, considerentul 34.
- (⁴²) Cauza C-234/89 Delimitis, Culegere 1991, p. I-935, considerentul 53.
- (⁴³) Cauza T-353/94 Postbank, Culegere 1996, p. II-921, considerentele 86 și 87 și cauza 145/83 Adams, Culegere 1985, p. 3539, considerentul 43.
- (⁴⁴) Cauza C-22/88 Zwartveld, Culegere 1990, p. I-4405, 10 și 11 și cauza T-353/94 Postbank, Culegere 1996, p. II-921, considerentul 93.
- (⁴⁵) Cauza C-22/88 Zwartveld, Culegere 1990, p. I-4405, considerentele 10 și 11; cauza C-275/00 First and Franex, Culegere 2002, p. I-10943, considerentul 49 și cauza T-353/94 Postbank, Culegere 1996, p. II-921, considerentul 93.
- (⁴⁶) Vezi punctul 8 din prezenta comunicare.
- (⁴⁷) Cauza C-234/89 Delimitis, Culegere 1991, p. I-935, considerentul 53 și cauzele conexe C-319/93, C-40/94 și C-224/94 Dijkstra, Culegere 1995, p. I-4471, considerentul 34.
- (⁴⁸) Comparatie cu cauzele 96/81 Comisia c. Țările de Jos, Culegere 1982, p. 1791, considerentul 7 și 272/86 Comisia c. Grecia, Culegere 1988, p. 4875, considerentul 30.
- (⁴⁹) În conformitate cu articolul 15 alineatul (4) din regulament, acest articol nu aduce atingere competențelor mai largi pe care dreptul național le conferă autorităților naționale de concurență de a prezenta observații instanțelor.
- (⁵⁰) Vezi, de asemenea, articolul 28 alineatul (2) din regulament care interzice Comisiei să divulge informațiile obținute cu caracter de secret profesional.
- (⁵¹) Cauzele conexe 46/87 și 227/88 Hoechst, Culegere 1989, p. 2589, considerentul 33. Vezi, de asemenea, articolul 15 alineatul (3) din regulament.
- (⁵²) Cauza C-69/90 Comisia c. Italia, Culegere 1991, p. 6011, considerentul 15.
- (⁵³) Articolul 20 alineatele (6)-(8) din regulament și cauza C-94/00 Roquette Frères, Culegere 2002, p. 9011.
- (⁵⁴) Articolul 21 alineatul (3) din regulament.
- (⁵⁵) Cauza C-94/00 Roquette Frères, Culegere 2002, p. 9011, considerentul 39 și considerentele 62-66.
- (⁵⁶) Vezi, de asemenea, ibidem, considerentele 91 și 92.
- (⁵⁷) JO C 39, 13.2.1993, p. 6.
-

ANEXĂ

REGULAMENTE DE EXCEPTARE PE CATEGORII, COMUNICĂRI ȘI ORIENTĂRI ALE COMISIEI

Prezenta listă este disponibilă și actualizată, de asemenea, pe situl web al Direcției Generale pentru Concurență a Comisiei Europene:

<http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/legislation/>

A. Reguli non-sectoriale

1. *Comunicări cu caracter general*
  - Comunicarea privind definirea pieței relevante în sensul dreptului comunitar al concurenței (JO C 372, 9.12.2007, p. 5);
  - Comunicarea privind acordurile de importanță minoră care nu restrâng considerabil concurența în sensul articolului 81 alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene (*de minimis*) (JO C 368, 22.12.2001, p. 13);
  - Comunicarea privind noțiunea de efect asupra comerțului inclusă în articolele 81 și 82 din tratat (JO C 101, 27.4.2004, p. 81);
  - Orientările privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat (JO C 101, 27.4.2004, p. 2);
2. *Acorduri verticale*
  - Regulament (CE) nr. 2790 din 22 decembrie 1999 privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri verticale și practici concertate (JO L 336, 29.12.1999, p. 21);
  - Orientările privind restricțiile verticale (JO C 291, 13.10.2000, p. 1);
3. *Acorduri de cooperare orizontală*
  - Regulamentul (CE) nr. 2568/2000 din 29 noiembrie 2000 de aplicare a articolului 81 alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri de specializare (JO L 304, 5.12.2000, p. 3);
  - Regulamentul (CE) nr. 2659/2000 din 28 noiembrie 2000 privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri de cercetare și dezvoltare (JO L 304, 5.12.2000, p. 7);
  - Orientările privind aplicabilitatea articolului 81 acordurilor de cooperare orizontală (JO C 3, 6.1.2001, p. 2)
4. *Acorduri de licență pentru transferul de tehnologie*
  - Regulament (CE) nr. 773 din 27 aprilie 2004 privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat anumitor categorii de acorduri de transfer de tehnologie (JO L 123, 27.4.2004);
  - Orientările privind aplicarea articolului 81 din Tratatul CE acordurilor de transfer de tehnologie (JO C 101, 27.4.2004, p. 2);

B. Reguli sectoriale

1. *Asigurări*
  - Regulamentul (CE) nr. 358/2003 din 27 februarie 2003 privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat anumitor categorii de acorduri, decizii și practici concertate în sectorul asigurărilor (JO L 53, 28.2.2003);
2. *Vehicule cu motor*
  - Regulamentul (CE) nr. 1400/2002 din 31 iulie 2002 privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri verticale și practici concertate în sectorul autovehiculelor (JO L 203, 1.8.2002, p. 30);

3. Telecomunicații și servicii poștale

- Orientările privind aplicarea regulilor de concurență ale CEE în sectorul telecomunicațiilor (JO C 233, 6.9.1991, p. 2);
- Comunicarea privind aplicarea regulilor de concurență în sectorul poștal și evaluarea anumitor măsuri ale statelor cu privire la serviciile poștale (JO C 39, 6.2.1998, p. 2);
- Comunicarea privind aplicarea regulilor de concurență acordurilor de acces în sectorul telecomunicațiilor – Cadru, piețe relevante și servicii (JO C 265, 22.8.1998, p. 2);
- Orientările privind analiza de piață și evaluarea puterii de piață semnificative în temeiul cadrului de reglementare comunitar pentru rețele și servicii de comunicare electronică (JO C 165, 11.7.2002);

4. Transport

- Regulamentul (CEE) nr. 1617/93 al Comisiei privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat anumitor categorii de acorduri și practici concertate privind planificarea în comun și coordonarea orarelor, exploatarea serviciilor în comun, consultările pentru tarifele de transportul de pasageri și mărfuri cu servicii aeriene regulate și alocarea de sloturi în aeroporturi (JO L 155, 26.6.1993, p. 18);
  - Comunicarea privind clarificarea recomandărilor Comisiei privind aplicarea regulilor de concurență proiectelor noi de infrastructură de transport (JO C 298, 30.9.1997, p. 5);
  - Regulamentul (CE) nr. 823/2000 din 19 aprilie 2000 privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat anumitor categorii de acorduri, decizii și practici concertate între companiile maritime de linie (consorții) (JO L 100, 20.4.2000, p. 24).
-